

Naujausi lietuviški terminų žodynai

JOLANTA GAIVENYTĖ-BUTLER

Lietuvių kalbos institutas

2010 m.

Aiškinamasis elektrotechnikos terminų žodynas: 10 400 terminų: lietuvių k., vokiečių k., anglų k., prancūzų k., rusų k. / Kauno technologijos universitetas; [žodyno rengimo grupė: Stasys Žebrauskas, Vytis Januševičius, Stanislovas Marcinkevičius, Rimantas Jonas Mukulys, Algimantas Stanislovas Navickas, Algirdas Smilgevičius, Jonas Juozas Stonys, Juozapas Arvydas Virbalis; vyriausiasis redaktorius Stasys Žebrauskas]. – Kaunas: Technologija, 2010. – 1078, [1] p. – Tiražas 500 egz. – ISBN 978-9955-25-837-7.

Žodyne aiškinama per 10 000 teorinės ir taikomosios elektrotechnikos, elektros energetikos, elektros mašinų, valdymo inžinerijos, elektros pavarų, elektronikos, informatikos, šviesos inžinerijos ir kitų elektrotechnikai artimų sričių terminų. Pratarinėje aptarti kai kurie terminų pateikimo dalykai, paaiškintas autorių požiūris į keleto elektrotechnikos terminų vartoseną, jų sinonimiją. Šalia lietuviškų terminų pateiktos apibrėžtytys lietuvių kalba ir keturių kalbų atitikmenys. Kai kurie svarbesni terminai paaiškinti plačiau. Įdėta terminų sinonimų su nuorodomis į teiktines terminus. Sandara abėcėlinė lizdinė. Gale įdėtos vokiškų, angliškų, prancūziškų ir rusiškų terminų rodyklės, kuriose terminai išdėstyti abėcėliškai pagal pagrindinį žodį. Lietuviški terminai skirčiuoti. Žodyno aprobata: „Valstybinė lietuvių kalbos komisija neprieštarauja“.

Estetikos enciklopedija / sudarytojas, rengėjas ir mokslinis redaktorius Juozas Mureika; [redakcinė kolegija: Algirdas Gaižutis (pirmininkas) ... [et al.]. – Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras, 2010. – 655, [1] p. – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-5-420-01682-4.

Enciklopedijoje pateikta per 700 svarbiausias estetikos žinias aiškinančių straipsnių. 435 straipsniai skirti estetikos ir estetologijos terminams, 265 – personalijoms, iš jų 60 – Lietuvos ar su Lietuva susijusiems teoretikams pristatyti. Autoriai šį leidinį apibūdina kaip bandymą parengti estetinę ir meninę veiklą apimančią sistemingą

žinių sąvada, „kuris paaiškintų, kas yra klasikinė ir neklasikinė estetika, aisthetika ir estetologija, somatinė, aplinkos, kasdienybės, mąstymo, sporto ir techninė estetika, analitinė, objektyvistinė, informacinė, struktūralistinė, hermeneutinė estetika, ir kas šiuos mokslus sieja“. Jame aiškinamos ne tik pagrindinės estetikos, bet ir kultūrologijos, menotyros, meno sociologijos, meno psichologijos, filosofijos ir kitų artimų sričių sąvokos. Stengtasi apimti įvairių tautų ir laikotarpių estetikos istoriją ir pagrindinę problematiką. Greta antraštinio žodžio aiškinama kai kurių terminų kilmė, prie kai kurių terminų pateikta kitų kalbų atitikmenų. Enciklopedijos straipsniai turi literatūros nuorodas, kurios padės gauti daugiau informacijos rūpimu klausimu. Sandara abėcėlinė. Antraštiniai žodžiai nekirčiuoti.

Istorijos žodynas mokyklai: asmenybės, sąvokos, iliustracijos, žemėlapiai / [sudarytojas Remigijus Černius; žemėlapius sudarė Arūnas Latiška]. – Vilnius: Briedis, [2010]. – 230, [1] p. – Tiražas [3000] egz. – ISBN 978-9955-26-282-4.

Mokykliniame žodyne aiškinami dažnai vartojami istorijos terminai, svarbios datos, įvykiai, pristatomi politikai, karvedžiai ir kitokie žymūs žmonės, apibūdinami įvairių tautų mitologijos veikėjai, supažindinama su įvairių organizacijų veikla. Daug vietos skirta Lietuvos istorijai. Leidinys gausiai iliustruotas. Sandara abėcėlinė. Paaiškinta tarptautinių terminų kilmė. Kitų kalbų atitikmenų nėra. Pateiktos tik su lietuvintos užsienio veikėjų pavardės, originalios jų formos nenurodytos. Antraštiniai žodžiai nekirčiuoti. Pratarmės, sandaros aprašymo ir rodyklių nėra.

Lietuvos medingųjų augalų vardynas: lietuvių, lotynų, anglų, vokiečių, lenkų ir rusų kalbomis / Dalia Kisielienė, Ieva Grigienė, Algirdas Grigas. – Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras, 2010. – 191, [1] p. – Tiražas 500 egz. – ISBN 978-5-420-01672-5.

Tai ketvirtas šių autorių parengtas lietuviškas augalų vardynas (dar išleista kultūrinių augalų ir piktžolių, dendrologijos ir dekoratyvinių augalų vardynai). Šiame vardyne pateikti 753 svarbesnių Lietuvoje augančių ar auginamų medingųjų augalų taksonų pavadinimai lietuvių, lotynų, anglų, vokiečių, lenkų ir rusų kalbomis. Pirmiausia teikiamas augalo genties pavadinimas, po to – tos genties rūšių vardai. Prie augalo genties pavadinimo skliaustuose įdėti lietuviški ir lotyniški šeimos, kuriai priklauso tos genties augalai, pavadinimai. Leidinys skirtas mokslo darbuotojams, dėstytojams, studentams, žemės ūkio konsultantams, bitininkams. Pratarmėje paaiškinta, kokie augalai laikomi medingaisiais. Sandara abėcėlinė lizdinė. Gale įdėtos abėcėlinės lizdinės lotyniškų, angliškų, vokiškų, lenkiškų ir rusiškų vardų rodyklės, kuriose augalų pavadinimai išdėstyti abėcėliškai pagal genties pavadinimą, ir lotyniškų augalų vardų autorių rodyklė. Lietuviški taksonų pavadinimai sukirčiuoti. Vardyno aprobata: „Valsitybinė lietuvių kalbos komisija neprieštarauja“.

Lietuvos sporto enciklopedija: LSE: 3 t. / Kūno kultūros ir sporto departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Lietuvos sporto informacijos centras; [mokslinė redakcinė taryba: Povilas Karoblis (pirm.), Kęstas Miškinis, Zigmantas Motiekaitis, Antanas Račis, Stanislovas Stonkus, Algimantas Bertašius, Albinas Grabnickas, Pranas Majauskas, Valentinas Paketūras, Artūras Poviliūnas, Algirdas Raslanas, Arvydas Stasiulis, Povilas Tamošauskas, Valentina Keraminienė]; [vyriausiasis redaktorius Stanislovas Stonkus ... [et al.]. – Vilnius: Lietuvos sporto informacijos centras, 2010-. – ISBN 978-609-413-003-8 (viso leidinio).

[T.] 1: A–K. – Vilnius, 2010. – 724 p. – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-609-413-002-1.

Kaip pažymima leidinio pratarinėje, tai „pirmasis mokslinis informacinis leidinys apie Lietuvos sportą, apimantis kūno kultūros, sporto mokslo ir praktikos žinių visumą“. Leidinys skirtas plačiam skaitytojų ratui. Enciklopedijoje aiškinami svarbiausi kūno kultūros ir sporto terminai, pristatoma įvairių sporto organizacijų, sporto klubų ir komandų, sporto mokyklų veikla, periodiniai sporto leidiniai. Biografiniuose straipsniuose pateikiama žinių apie žymiausius sportininkus, trenerius, teisėjus, sporto mokslininkus, kūno kultūros mokytojus, medikus, sporto ir kūno kultūros organizatorius, žurnalistus. Sandara abėcėlinė. Antraštiniai žodžiai ir pavardės sukirčiuoti. Kai kuriuos enciklopedijos straipsnius galima rasti internetiniame enciklopedijos variante www.lse.lt.

Mokyklinis dailės terminų žodynas: mokymosi priemonė vyresniųjų klasių mokiniams / Elida Ignatavičienė. – [Kaunas]: Ugda, [2011]. – 43, [1] p. – Tiražas [2000] egz. – ISBN 978-609-8051-01-8.

Gausiai iliustruotame žodyne pateikta per 500 vaizduojamosios ir taikomosios dailės terminų. Leidinys skirtas moksleiviams, kurie mokosi dailės, istorijos, dailės istorijos, literatūros, taip pat mokytojams, turizmo srities darbuotojams, visiems besidomintiems daile. Žodyne apibūdintos įvairios dailės šakos, technikos, darbo įrankiai ir medžiagos, aptarti įvairių laikotarpių meno bruožai, architektūros stiliai, pastatų tipai ir elementai, pristatyti žymiausi pasaulio meno muziejai. Kai kurie terminai paaiškinti plačiau. Sandara abėcėlinė. Šalia tarptautinių terminų įdėti sutrumpinimai, žymintys kalbą, iš kurios žodis kilęs. Antraštiniai terminai nekirčiuoti.

Mokyklinis tarptautinių žodžių žodynas / parengė Irena Ermanytė, Violeta Černė, Jonas Klimavičius, Lijana Puzinienė. – Kaunas: Šviesa, 2010. – 285, [2] p. – Tiražas 2000 egz. – ISBN 978-5-430-05212-6.

Šiame žodyne pateikta apie 9000 žodžių ir posakių, vartojamų mokykliniuose vadovėliuose, žinynuose, kitoje mokomojoje literatūroje. Žodynas papildytas naujais

terminais, patikslintos reikšmės. Leidinys skirtas mokyklų aukštesniųjų klasių mokiniams ir kolegijų studentams, mokytojams ir visiems, kurie domisi tarptautiniais žodžiais. Žodyno pradžioje kaip įvadas įdėta J. Klimavičiaus apžvalga „Tarptautiniai žodžiai lietuvių kalboje“. Antraštiniai žodžiai sukirčiuoti. Gale įdėtas kitų kalbų žodžių ir posakių žodynelis.

Pasaulio paukščių lietuviškų pavadinimų sinonimų žodynas / Mečislovas Žalakevičius; Valstybinis mokslinių tyrimų institutas, Gamtos tyrimų centras. – Vilnius: Gamtos tyrimų centras, 2010. – 167, [1] p. – Tiražas 500 egz. – ISSN 978-9986-443-50-6.

Paukščių pavadinimų sinonimų žodynas papildo 2009 m. išleistą Mečislovo Žalakevičiaus ir Irenos Žalakevičienės „Paukščių pavadinimų žodyną“. Jame taksonomiškai tvarka pateikiami aprobuoti paukščių pavadinimai, sudėti į minėtą žodyną, ir iš įvairių šaltinių surinkti jų sinonimai. Kai kurie iš šių sinonimų yra nevertotini. Po lotyniško kiekvienos sisteminės grupės pavadinimo nurodyta, kas ir kada pirmą kartą aprašė tą grupę, pateiktas aprobuotas to pavadinimo lietuviškas atitikmuo ir jo sinonimai. Lietuviški paukščių pavadinimai sukirčiuoti. Gale įdėtos lotyniškų ir lietuviškų pavadinimų abėcėlinės lizdinės rodyklės.

Rytų išminties enciklopedija: budizmas, hinduizmas, daoizmas, dzenbudizmas / [straipsnių autoriai Ingrid Fischer-Schreiber, Franz-Karl Ehrhard, Kurt Friedrichs, Michael S. Diener; sudarytojai ir redaktoriai Stephan Schuhmacher, Gert Woerner]; iš vokiečių kalbos vertė Zita Baranauskaitė-Danielienė ir Antanas Danielius. – Vilnius: Tyto alba, 2010. 493, [2] p. – Orig. antr.: Lexikon der östlichen Weisheitslehren. – Tiražas 2000 egz. – ISSN 978-9986-16-799-0.

Ši verstinė enciklopedija – pirmas Lietuvoje leidinys, kuriame apžvelgiama pagrindinių Rytų religijų (budizmo, hinduizmo, daoizmo, dzenbudizmo) visuma, supažindinama su Rytų mitologija, raštijos, architektūros ir dailės paminklais, pateikiama senovės raštijos ir išminčių kūrinių ištraukų. Pateikta apie 4000 straipsnių. Enciklopedija skirta specialistams Azijos tyrėjams, filosofams, religijotyriminkams, psichologams, visiems besidomintiems Azijos kultūromis, religija ir filosofija. Leidiniu siekiama susisteminti lietuvišką Rytų religijų ir filosofijos sąvokas įvardijančių žodžių rašybą. Antraštiniai žodžiai pirmiausia pateikti lietuviška rašyba, greta jų įdėtas sutrumpinimas (B, H, D, Dz), nurodantis priklausomybę tam tikrai religijai, ir nurodyta šių žodžių nemokslinė, supaprastinta tarptautinė rašyba. Jei lietuviška ir tarptautinė rašyba sutampa, pateikiamas tik vienas antraštinis žodis. Sandara abėcėlinė. Antraštiniai žodžiai nekirčiuoti.

Sūrių pavadinimai: vartosena, norma, žodynėlis / Jurgita Girčienė, Danutė Liutkevičienė. – Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2010. – 207, [1] p. – Tiražas 800 egz. – ISBN 978-609-411-042-9.

Į žodynėlį įdėti per pastaruosius du dešimtmečius lietuviškuose tekstuose pasirodę vienažodžiai sūrių pavadinimai, išreikšti naujaisiais skoliniais ir nefiksuoti iki 1990 m. išleistuose žodynuose. Pateiktos 82 sulietuvinotos norminės sūrių pavadinimų formos, jų atitikmenys anglų, vokiečių, prancūzų, kartais ir kitomis kalbomis, kilmės paaiškinimai ir apibrėžtys. Įdėta neteiktinų sūrių pavadinimų raiškos variantų pavyzdžių. Apžvalginėje dalyje „Sūrių pavadinimų vartosenos ir norminimo polinkiai“ aptarti pavadinimų variantų norminimo klausimai, panagrinėtos šių variantų atsiradimo priežastys. Sandara abėcėlinė. Lietuviški pavadinimai sukurčiuoti. Gale įdėtos sūrių pavadinimų raiškos variantų ir sūrių pavadinimų kitomis kalbomis rodyklės. Žodyno aprobata: „Valstybinė lietuvių kalbos komisija neprieštarauja“.

Tarptautinės finansų, verslo ir komercijos santrumpos = International abbreviations of finance, business and commerce [enciklopedinis finansų ir ekonomikos žinynas] / Antanas Buračas; Mykolo Romerio universitetas. – Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2010. – 646, [1] p. – Tiražas 150 egz. – ISBN 9986-18-046-5 (trečio tomo, klaidingas). – ISBN 9986-18-050-3 (viso leidinio, klaidingas).

Šiame leidinyje pateikiamos finansų, verslo ir prekybos santrumpos ir sutrumpinimai, vartojami įvairiuose tarptautiniuose dokumentuose, biržų, bankų sandorių operacijose, tarptautinėje prekyboje ir statistikoje, nurodomi tarptautiniai SWIFT ir kiti piniginių operacijų kodai. Šalia santrumpos ar sutrumpinimo įdėtas angliškasis paaiškinimas ir jo vertimas į lietuvių kalbą. Prie lietuviško paaiškinimo pateikiamas vartojimo sritį rodantis sutrumpinimas. Sandara abėcėlinė.

Technikos enciklopedija: 4 t. / [redaktorių taryba: pirmininkas Edmundas Kazimieras Zavadskas ... [et al.]. – Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2000–2010.

T. 4: Perlai–žvyras. – Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras, 2010. – 919, [1] p. – Tiražas 2000 egz. – ISSN 978-5-420-01681-7.

Žemės ūkio augalų selekcijos ir sėklininkystės terminų žodynas = Dictionary of agricultural terms for plant breeding and seed production = Словарь терминов по селекции и семеноводству сельскохозяйственных растений / A. Sliesaravičius,

J. Lazauskas, V. Stanys, St. Keinys, G. Klimovienė. – Vilnius: Inforastras, 2010. – 337, [1] p. – Tiražas 500 egz. – ISSN 978-9955-608-83-7.

Žodyne aiškinama apie 3000 pagrindinių, dažniausiai vartojamų selekcijos ir sėklininkystės, taip pat citologijos, genetikos, biotechnologijos bei botanikos terminų, apibūdinamos Lietuvos selekcininkų sukurtos lauko bei sodo augalų veislės, įrašytos į „Tinkamiausių Lietuvoje auginti augalų veislių sąrašą“ arba aprašytos mokslo leidiniuose. Leidinys skirtas žemės ūkio specialistams, biologams, aukštųjų ir profesinių mokyklų dėstytojams, mokslo darbuotojams, doktorantams, magistrantams ir studentams, gamtos dalykų mokytojams, mokiniams, taip pat visiems besidominantiems augalų pasauliu. Šalia lietuviškų terminų pateikti angliški ir rusiški atitikmenys. Sandara abėcėlinė lizdinė. Gale įdėtos abėcėlinės lietuviškų, angliškų ir rusiškų terminų ir augalų vardų rodyklės. Lietuviški terminai sukirčiuoti. Žodyno aprobatą: „Valstybinė lietuvių kalbos komisija neprieštaruja“.

Gauta 2011-12-15

Jolanta Gaivenytė-Butler
Lietuvių kalbos institutas
P. Vileišio g. 5, LT-10308 Vilnius
E. paštas jolantagb@lki.lt